

Pavel ROLEČEK,;

Komplexní restaurování polychromované sochy Panny Marie s Ježíškem ze sbírek Lapidária Národního muzea v Praze.

(Příklady variant přístupů k rekonstrukcím polychromií na kopiích exteriérových sochařských děl a vlastní praktická realizace.)

Práce byla zpracována na Univerzitě Pardubice; Fakulta restaurování, Ateliér restaurování a konzervace nástěnné malby, sochařských děl a povrchů architektury Jiráskova 3, 570 01 Litomyšl

Vedoucí práce: Doc. Jaroslav Alt, ak. mal.

Oponentský posudek: PhDr. Vratislav Nejedlý, CSc.

Oponentský posudek.

Diplomant Pavel Roleček se v předkládané rozsáhlé práci, která má v tištěné podobě téměř dvě stovky stran zabývá jedním ze závažných problémů současného restaurování. Jsou jím otázky spojené s praxí i „teorií“ restaurování povrchových úprav kamenosochařských uměleckých výtvarných děl a umělecko řemeslných výtvarných děl zhotovených z kamene a umístěných v exteriéru.

Počáteční část předkládané tištěné podoby diplomové práce má rozsah zhruba třiceti stránek. Na těch se Roleček v sedmi kapitolách a patnácti podkapitolách zabývá popisem , dokumentováním a rozboru procesu restaurování sochy Panny Marie ze sbírek Lapidária Národního muzea v Praze. Popisované a provedené práce tvořily praktickou část“ jeho diplomové práce.

Vyjdeme - li z názvů jednotlivých kapitol této části diplomové práce vidíme, že její autor se pokouší v učebnicově jasné a logické podobě zprostředkovat popis své práce případným dalším zájemcům o tuto problematiku.

Postupuje tedy od popisu památky přes restaurátorský průzkum (vizuální, který by měl poznat změny – poškození kamene, a umožnit zpracování „konceptu restaurování“).

Po tomto průzkumu následuje, alespoň v Rolečkově práci přírodovědný průzkum (uváděno petrologické vyšetření horniny, sondážní průzkum, odběr vzorků, mikrochemické analýzy- důkazové reakce).

Získání informací z výše uvedených okruhů umožňuje autorovi práce provést shrnutí výsledků restaurátorského průzkumu, určení hodnot a významu

k restaurování připravované památky a také zpracování návrhu postupu restaurátorských prací.

K této části diplomové práce je třeba připomenout, že je nezbytné při zpracovávání vytváření takovýchto textů pokoušet se volit vždy odpovídající slova pro označení zcela určitých činností ve zcela učitým čase, místě. Použitím materiálu atd.). .

Pokud se přistoupí k rozboru předkládané diplomové práce z tohoto pohledu vede to v případě četby prvních zhruba třiceti stran Rolečkova textu k položení si několika otázek,

Například „ „ proč byl sondážní průzkum zařazen do skupiny přírodovědných průzkumů, když autor sám jen o stránku dříve než se zabývá sondami v rámci přírodovědného poznávání díla píše na straně 18.

„V první řadě bude v sondáži a následném odběru vzorků pro určení stratigrafie dochovaných vrstev. nezbytné zpracovat restaurátorský průzkum. Na základě vizuálního průzkumu lze konstatovat, že vrchní tři vrstvy nátěrů degradují dílo po stránce výtvarné i estetické a zakrývají jeho vypovídací historickou hodnotu jako dokumentu polychromních úprav barokního sochařského díla umístěného v exteriéru.“

Podobné diskutabilní a diskutabilně formulované úvahy diplomantů, pokud nejsou konkrétním předmětem řešení diplomové práce, nebo s ní přímo nesouvisí, doporučuje oponent, pokud to je možné, raději vypustit.

Dále je nutné k této části práce připomenout, že v ní poněkud zanedbáván význam umělecko historické části interdisciplinárního restaurátorského

průzkumu průzkumů a její význam pro správné koncipování cílů restaurování (třeba té hodnoty historické – dokumentu“.

Přesto lze konstatovat, na základě předložené dokumentace a také fyzické existenci v textu popsaných restaurátorských úkonů a postupů, že diplomant prokázal dobré znalosti problematiky praxe restaurování kamenosochařských uměleckých výtvarných děl s barevnými úpravami povrchu. .

Protože se restaurování týkalo především artefaktů z muzejních sbírek, kde originály soch s barevnými úpravami povrchu kamene, jsou situovány v interiérech jako sbírkové předměty, lze poznatků z jejich restaurování pro potřeby „oboru restaurování“ v památkové péči využívat jen v omezeném rozsahu.

Muzejním (muzeálním) předmětům na rozdíl od památek totiž chybí, pokud jde o poznání degradace materiálu a jejího průběhu v čase, značný časový úsek, kdy je artefakt umístěn v interiéru muzejní budovy a kdy na něj nepůsobí negativní vlivy povětrnosti, životního prostředí.

Také v hledání analogií mezi povrchovými úpravami sochařských děl umístěných děl zhotovených z kamene a určených pro exteriéry a sochařských uměleckých děl ze dřeva umístěných v interiérech je nutné postupovat s co největší opatrností založenou na znalosti a potřebném rozboru konkrétních případů a jejich příběhů v čase. Aby získané poznatky umožňovaly určité relevantní zobecnění je třeba, aby jich by vyhodnocen rozsáhlý reprezentativní vzorek založený na znalosti případů alespoň v řádu stovek.

Druhá část diplomové práce, tedy část teoretická, opět o rozsahu zhruba třiceti stran je věnována problematice polychromovaných úprav povrchů kamenosochařských děl umístěných v exteriéru, jejich poznávání a restaurování, event, rekonstrukce

Tato část diplomové práce Pavla ROLEČKA má téměř na počátku citaci citaci z práce Jiřího Kaše „Barevné povrchy soch a architektonických kamenných prvků“ ... *že barevně pojednaných povrchů bylo více, než jsme si připouštěli, a že tato díla byla zřejmě barevně pojednána vždy, když to bylo technicky a ekonomicky možné... „* (text pro seminář STOP NM 2004, s.18).

Podle Rolečka odborná veřejnost již zřejmě také přijala poznání, že velká část barokního sochařského fondu byla u nás polychromně upravena. .

Tato úprava měla za úkol chránit dílo před „nepřízní povětrnosti! A zároveň byla nositelem výtvarných hodnot, tedy plnila obecně řečeno funkce ochranné a estetické.

Diplomant dále postihuje úlohu preventivní péče o kamenosochařská díla v minulost „která spočívala většinou v tom, že sochy z kamene stojící volně na povětrnosti byly na zimní období zakrývány zvláštními přístřešky tak aby negativní vliv především vody na kamenný materiál byl minimalizován.

Potom se na základě informací získaných v literatuře pokouší a zobecnění případů historických povrchových úprav kamene a vytvoření charakteristických skupin oprav, tříděných podle charakteru restaurátorského zásahu a rozsahu dochované povrchové úpravy.

Do sledu informací, , které se rozhodl ve své práci zachytit analyzovat a na základ toho navrhnout možnosti jejich dalšího využití v restaurátorské praxi pak provedl rozbor jednotlivých vrstev tvořících barevný povrch úpravu kamene. Tedy podklady barevnou vrstvou (sem řadí například malovaný mramor, polírovací běl, zlacení), a závěrečné lakování. ,

Na stránkách 48 až 50 se kapitola s názvem, barokní období, věnuje letnému načrtnutí celospolečenského chtění v oblasti barevných úprav povrchu soch. (Připomínán je Tridentický koncil apod. a s ním spojené rozšíření kultu Panny Marie).

Další oblastí, kterou se diplomant pokus postihnout je oblast restaurování barevných povrchových úprav - REKONSTRUKCE POLYCHROMIE KOPIE SOCHAŘSKÉHO DÍLA A REKONSTRUKCÍ POVRCHOVÝCH ÚPRAV . V této části textu s Pavel Roleček věnuje posouzení, orientačnímu, které mu umožňuje rozsah diplomové práce, základních možností, jak podle stavu - míry - dochování původní povrchové úpravy je možné zpracovat několik standardních variant restaurátorského zásahu s limitními případy, kdy na jedné straně je dochované historické, kamenosochařské dílo s barevnou úpravou povrchu, které má velkou míru, 100% autenticity všech svých složek, na druhé straně tohoto imaginárního rozpětí dochovaných možností. Tedy od případu kdy je kamenosochařské dílo s barevnou úpravou povrchu téměř nedochováno, , kdy jak z půdního nositele trojrozměrné výtvarné informace, tedy kamene jako nositele hodnot plastických, tak z barev na povrchu, tedy nositele ochranného faktoru a optických složek uměleckého díla, již neexistuje téměř nic, tedy ztráta cca 90% autenticity.

V prvním popřípadě restaurujeme konzervujeme, ve druhém případě stojícím na druhé protilehlé straně je kompletní rekonstrukce, nikoli kopie, protože u kopie musí jít o nápodobu dochovaného díla s velkou mírou autenticity,

Jestliže Rolečkova práce je v teoretických pasážích, kde se snaží srozumitelně vysvětlit zobecňující soudy, j poněkud nekoncentrovaná a ve snaze o co nejlepší sdělení informace se stává hůře srozumitelnou, je další část práce, která

se již konkrétními případy v teoretické části uvedených možných přístupů na jiné úrovni. Zde je sdělení jasné, stručné, vypovídající. .

Sedm restaurátorských prací, kdy došlo během restaurování k záchraně informace o polychromovaném povrchu formou různého stupně rekonstrukce Povrchu různou mírou rekonstrukce.

Vše je zaznamenáno zřetelně, se znalostí problematiky.

Vznikl tak jakýsi katalog prací, které jsou zástupci rozličných možností rekonstrukce povrchové barevné úpravy.

V tomto vysvětlujícím katalogu je třeba spatřovat jádro diplomantova přínosu k řešené problematice i jádro celé teoretické části jeho práce.

Tím je také možné vysvětlit skutečnost, že diplomant jen málo pracuje s variantou úpravy povrchu kamenosochařského díla pomocí napouštění fermeží a nátěrem olovnatou bělobou, o čemž existují tisíce archivních záznamů. Což byl v době kterou se zabývá, běžný postup při zhotovování kamenosochařského výtvarného díla.

Přes uvedené nedostatky, které jsou zcela evidentně dány rozsahem, , náročností zpracování a závažností problematiky, kterou se rozhodl diplomant zpracovat;

Doporučuje oponent Fakultě Restaurování Univerzity Pardubice **diplomovou práci Pavla Rolečka přijmout** a hodnotit stupněm **velmi dobře.** ,

Bylo by žádoucí, aby v tomto teoretickém poznávání pokračovaly další diplomové práce, v nichž, již poučeny Rolečkem, by se mohly problém dále zabývat další diplomanti.

PhDr. Vratislav Nejedlý, CSc.

V Praze – Satalicích dne 12. září 2014.